

JENKINSON VE SCHELLENBERG: BİR KARŞILAŞTIRMA*

JENKINSON AND SCHELLENBERG: A COMPARISON

* Makalenin künyesi: Richard Stapleton, "Jenkinson and Schellenberg: A Comparison", *Archivaria*, 17 (1983/1984), s. 75-85.

** Bu makalenin hazırlanması sırasında verdikleri tavsiye ve destek için Terry Eastwood ve Terry Cook'a teşekkür etmek isterim.

Richard STAPLETON

Çev. : Mehmet Fahri FURAT

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. E-posta: m.f.furat@gmail.com

İngilizce konuşan arşiv toplumunda Sir Hilary Jenkinson (1892-1961) ve Theodore R. Schellenberg (1903-1970) mesleklerinin devleri konumundadır. İkisi de sağlam arşiv ilke ve teknikleri oluşturmak için çalışmışlardır. Arşivciler bugün teori ve uygulamaları tartışmaya devam ederken, bir an durup Jenkinson ve Schellenberg'in arşivin doğası, provenans ilkesi ve bu ilkenin düzenleme, tanımlama, değerlendirme ve seçim ile ilişkisi, bir de arşivcinin eğitimi üzerine ortaya koydukları fikirleri karşılaştırmak önemlidir. İkisinin de birbirinin fikirlerini sözlerini sakınmadan eleştirdikleri çok iyi bilinmekle birlikte, buradaki amaç onların fikirlerini yargılamaktan ziyade her birinin arşive yaklaşımını analiz ederek, aralarındaki farkları ve benzerlikleri tanımlamak, tüm yazılarında göze çarpan düşünce tutarlılığını ve sürekliliğini vurgulamaktır.

Jenkinson ve Schellenberg'in fikirlerini anlamak için her ikisinin de kariyerlerine hangi bağlamda başladıklarını idrak etmek önem taşır. Hugh Taylor'un da belirttiği gibi, "Her şeyin ötesinde ikisi de birbirinden oldukça farklı arşiv geleneklerinden yola çıkarak yazmışlardır ve bu her zaman hesaba katılması gereken bir noktadır"¹. Her ikisi de kendi ülkelerinde ve diğer ülkelerde oluşan arşivsel bilgi birikiminden yararlanırken, çalışmalarındaki ayrım da yine her ikisinin kendilerine özgü ortamlarına cevaben yazdıklarıyla ortaya çıkmıştır.

Sir Hilary Jenkinson'un görkemli kariyeri yarım yüzyıla yayılmış ve 1947 yılından 1954 yılına kadar Public Record Office'in (PRO) müdür yardımcılığı

veya müdürü olarak görev yaptığı dönemde doruğa çıkmıştır². Pembroke Collage'de (Cambridge, İngiltere) eski klasikleri inceledikten sonra, temel arşivsel ilkelerin halen oluşum aşamasında yer almakta olduğu dönemde, 1906 yılında PRO kadrosuna katılmıştır. (Muller, Feith, ve Fruin tarafından hazırlanan ve etkili olan *Dutch Manual*³ bundan yalnızca birkaç yıl önce, 1898 yılında ortaya çıkmıştı⁴.) Jenkinson'un arşive ilk girişi İngiliz Ortaçağ kayıtlarını ele alışıyla oldu. Bu kayıtlara 1922 yılında birinci baskısını yapan eseri *Manual of Archive Administration*'da sık sık referans vermektedir. Ortaçağ kayıtları ile çalışmak için özel bir bilgi ve beceri gerekmektedir. Jenkinson'un da paleografya ve diplomatika üzerine yoğun çalışmaları olmuştur.

2 Jenkinson'a ait detaylı bir kariyer çalışması için bkz. "Memoir of Sir Hilary Jenkinson", *Studies Presented to Sir Hilary Jenkinson*, ed. J. Conway Davies, London 1957, s. xiii-xxx.

3 * Johann Adriaan Feith, Robert Fruin ve Samuel Muller, *Handleiding voor het ordenen en beschrijven van archiven*, Groningen 1898.

4 *Dutch Manual*'ın ilk İngilizce tercümesi 1940 yılında *A Manual for the Arrangement and Description of Archives* başlığı altında yayınlanmıştır. Jenkinson, muhtemelen 1910 yılında yayınlanan Fransızca tercümeyle okumuştur. Yüzyılın başlangıcındaki Avrupa'nın arşiv iklimi üzerine yapılan son araştırma bilgileri Lawrence D. Geller'in eserinde bulunabilir: "Joseph Cuvelier. Belgian Archival Education, and the First International Congress of Archivists, Brussels, 1910", *Archivaria*, 16 (Summer 1983), s. 26-34.

1 Hugh A. Taylor, *The Arrangement and Description of Archival Materials*, Munchen 1980, s. 9.

Sözü edilen yardımcı bilimler hakkında çıkardığı yayınlar öylesine geniştir ki, arşiv konuları üzerine yazdığı eserleriyle hem sayı hem de önem açısından ciddi ölçüde rekabet edebilir⁵. Bu durumda Jenkinson'un yazılarının arşivin yasal karakterine vurgu yapan katı temellerinin geliştirilmesini hedeflemekte olması şartıca değildir. Üstüne üstlük Jenkinson'un ilk yılları büyük kitleler halindeki modern hükümet kayıtlarıyla ilgilenme sorunundan uzak geçmiştir. Teknolojinin ilerlemesi ve iki büyük savaş yaşanmasının, beraberinde bir idari belgeler yığınına ortaya çıkardığı şekilde niteleyebileceğimiz bu sorun yüzyılın sonlarına kadar ortaya çıkmayacaktı.

Theodore R. Schellenberg, bir keresinde, Jenkinson'un fikirlerinin çağdaş kayıtlarla çalışan arşivciler için bir engel olduğu görüşünü vurgulayarak, Jenkinson'ı "eski fosil"⁶ diye anmıştır. Schellenberg, Kansas State University ve Pennsylvania University'de tarih okuduktan sonra, 1935 yılında o tarihte yeni kurulan National Archives'da (ABD) görevi Washington'ın [merkezi idarenin] yürütme organlarına ait kayıtların araştırılmasını üstlenmek olan birkaç yardımcı müfettişten biri olarak görev aldı⁷. Ertesi yıl ise Survey of Federal Archives'da yardımcı direktör göreviyle ulusal çapta benzer bir projede görev aldı. Schellenberg, Jenkinson'un deneyiminden oldukça farklı bir çalışma ortamına girdi: Arşiv teorilerine yoğun temel olabilecek Ortaçağ kayıtları yoktu, ayrıca National Archives'in kuruluşundan sonra, bir buçuk yüzyıllık bir dönem boyunca birikmiş olan on milyon metreküplük kayıtların sorumluluğunu üstlenmişti⁸. Bunun yanı sıra Büyük Buhran (Great Depression) sırasında başlatılan programlar devlet hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına ve kayıtların hacminde artışa yol açıyordu.

Bu durum Schellenberg'i ve National Archives'in kadrosunun diğer üyelerini, araştırmacılara yönelik anlaşılabilir bir arşiv kullanımı sağlamak üzere, arşivlere sadece kalıcı değeri olan kayıtları seçmek suretiyle hacimlerinin düşürülmesine odaklanmaya zorladı. Schellenberg'in bu kaygıyı kariyeri boyunca taşıdığı, yazdığı birçok makale ve başlıca iki eseri olan *Modern Archives: Principles and Techniques* (1956) ve *The Management of Archives*'da (1965)⁹ açıkça görülmektedir.

Jenkinson da, Schellenberg de o tarihlerde, kariyerlerinin olduğu yıllarda içinde buldukları koşullardan önemli ölçüde etkilenmişlerdir. Onları bu bağlamda değerlendirmek birbirlerine ters düşen bakış açılarını anlamak da yararlıdır. Bu, Jenkinson'un çoğunluğun sorunlarının farkında olmadığını veya araştırmacıların ihtiyaçlarına duyarız olduğunu, ya da Schellenberg'in arşivin temel prensipleriyle ilgilenmediğini veya arşivlerin hukuki önemini yadsıdığını ileri sürmek değil, daha ziyade farklılıklarının vurgu yaptıkları konulardan ileri geldiğini anlatmak anlamına gelmektedir. Öte yandan sözü edilmesi gereken en azından bir ortak özellikleri bulunmaktadır. Her iki arşivci de ister kamu ister özel olsun, arşivlerin düzenli iş faaliyetleri esnasında [belgelerin] birikmesiyle oluştuğunu ifade eder. Bu ifadede kastedilen, *doğal birikim* kavramıdır. Jenkinson, [bu konuyu] özellikle [şu şekilde] vurgulamıştır:

"Arşivler biriktirilmmez: Yalnızca önemli bir gerçeği temellendirmek için, 'Koleksiyon' kelimesinin Arşivci'nin kelime dağarcığından çıkarılabilmesini çok isterdim... Bir araya gelmiş ve nihai mutabakatlarına doğal bir süreç sonunda varmışlardır: Âdeta bir ağaç ya da bir hayvana benzetebileceğiniz bir organizma gibi bir büyüme vardır"¹⁰.

Modern Archives adlı eserinde bu paragrafı alıntılanmış olmasına bakılırsa Schellenberg de kesinlikle aynı fikirdeydi¹¹.

Bu ortak başlangıç noktasına rağmen iki arşivci tarafından formüle edilen nihai arşiv tanımlamaları oldukça farklıdır. Jenkinson yalnızca arşiv oluşturucunun kendi bilgisi için ve kendi gözetiminde

5 Jenkinson'un tüm yayınlarının bibliyografyası Davies'in şu eserinde yer almaktadır: *Studies Presented to Sir Hilary Jenkinson*, Oxford 1957, s. 480-94.

6 Jane F. Smith, "T.R. Schellenberg: Americanizer and Popularizer", *American Archivist*, 44 (Fall 1981), s. 319.

7 Schellenberg'in kariyeri Smith'in şu eserinde yer almaktadır: "T.R. Schellenberg and in the Multi-Author "In Memoriam: T.R. Schellenberg, 1903-1970", *American Archivist*, 33 (April 1970), s. 190-202. Schellenberg'in çalıştığı dönemde National Archives'in durumu üzerine detaylı bir inceleme için bkz.: H.G. Jones, *The Records of a Nation*, New York 1969; Donald R. McCoy, *The National Archives*, Chapel Hill 1978.

8 Jones, *a.g.e.*, s. 18.

9 Schellenberg'in yayınlarının detaylı bibliyografyası için: "In Memoriam", s. 201-202.

10 Jenkinson, "The English Archivist: A New Profession", (1947), ed. Roger H. Ellis ve Peter Walne. *Selected Writings of Sir Hilary Jenkinson*, Gloucester 1980, s. 238.

11 Schellenberg, *Modern Archives: Principles and Techniques*, Chicago 1956 ve 1975, s. 19.

koruduğu materyallerin arşiv niteliği taşıyacağına inanıyordu¹². Doğal birikim ile birlikte bu özellik arşivlerin “tarafsızlık” ve “özgünlük” açısından temelini oluşturuyordu. Jenkinson’a göre tarafsızlık, “Arşivlerin hizmet etmesi istenen Araştırma servislerinin... Arşivleri hazırlayan ve koruyan kişiler tarafından düşünülmüş amaçlar olmayacağı”¹³ gerçeğine dayanmaktadır. Benzer şekilde sorumlu koruyuculuk, arşivlerdeki “tahrifat ve sahteciliği”n “tamamen istisnai” olduğu anlamına gelerek, arşivlerin orijinalliğini temin eder¹⁴. Ve arşivcinin başlıca görevi kesintisiz gözetimi sürdürerek kayıtlara hizmet etmektir. Araştırmacıların ihtiyaçlarını karşılamak ancak ikincil bir görev olacaktır.

Jenkinson, ayrıca yaptığı tanımlamada sıralanan unsurların gerekliliğinin tartışmasız olduğuna, bu tanımın fiziksel formdaki değişikliklere rağmen zaman içinde evrensel olarak uygulanabilirliğine inanıyordu. Jenkinson’un kariyeri bağlamında değerlendirildiğinde bu katı duruş anlaşılabilir. Ortaçağ’ın yasal [önemi haiz] kayıtları üzerine yaptığı çalışmalar arşivin doğasına yönelik anlayışını etkilemiş görünmektedir. Tarafsızlık, Ortaçağ kayıtları için uygulanabilir görünmekteyken, bunu, çağdaş kayıtların karakteristiği kapsamına da dâhil etmek gerçekçi olmayan bir yaklaşımdır. Yine de, Jenkinson’un tanımı, bugün de geçerliliğini korusa bile, tartışmasız değildir. Bugün, birçok arşiv kurumu Jenkinson’un ideallerine uymayacak bir arşiv muhtevasına sahip olmakla birlikte, Jenkinson, arşivcilere kendi gözetimleri altında farklı materyalleri inceleyebilecekleri sağlam bir temel sağlamıştır. Hugh Taylor, Jenkinson’un arşivi korumasının, “tahrif veya imha yoluyla yalnızca ihmalkârlıktan değil ayrıca kötü niyetten ötürü de neler olabileceği göz önüne alındığında günümüzde son derece destekleyici ve değerli” olduğunu ifade etmiştir¹⁵.

Schellenberg ise Jenkinson’un arşiv tanımına oldukça eleştirel yaklaşmıştır. O, doğal birikimle birlikte, arşivin ikinci vazgeçilmez karakteristiğinin “yaratıldıkları ya da biriktirildiklerinden farklı nedenlere yönelik” korunmaları olduğunu iddia

etmiştir¹⁶. Schellenberg, böylelikle referans ve araştırma amaçlı kullanımı vurgulamıştır. Ayrıca Jenkinson’un muhafaza ile ilgili tutumunu, çağdaş kayıtların “belgeleri tamamen kontrol etmeye yönelik her türlü girişimi boşa çıkaran” hacmine, karmaşık kökenlerine ve gelişigüzel gelişimine dayanarak göz ardı etmiştir¹⁷. Son olarak, Schellenberg, esnek olmayan bir tanımı desteklememiştir. Bunun yerine algıların ülkeden ülkeye ve zamandan zamana değiştiğinde ısrar etmiştir. Özellikle de çağdaş arşivcinin, Jenkinson gibi eski kayıtlarla çalışan bir arşivcinin aksine “arşivi, kendi ihtiyaçlarına daha uygun düşecek şekilde yeniden tanımlamaya sonsuz bir ihtiyaç duyulduğunu,” ifade etmiştir¹⁸.

Jenkinson, bu son noktadan özellikle endişelidir. Schellenberg’in fikrinin, geniş kitlelerce kabul görmesinin arşivciler arasındaki uluslararası iletişimin de etkisiyle, “Babil Kulesi’ni düşündüren”¹⁹ kıvama gelmesinden korkmuştur. O, bu hususta bir dereceye kadar haklıdır da. Zira Schellenberg’in arşivin nihai tanımı ile ilgili olan bakışının kabul edilmeyecek şekilde eleştirilebileceği aşikârdır, fakat ona karşı adil olmak adına, yaklaşımının kolaylıkla anlaşılabilir olduğunu da belirtmek gerekir. Schellenberg, burada kullanılan metoda benzer bir biçimde, tüm arşiv kavramlarının geliştirildikleri koşullardan etkilenmiş olduğuna işaret etmiştir. Kamu kayıtlarının aslında kamu malı olduğuna²⁰ dair Amerikan tutumu ve kendi güçlü sezgisi de göz önüne alındığında, Schellenberg’in arşivlerin kullanılabilirliğini vurgulama gereksinimi duymuş olması da doğaldır. Belki de, almış olduğu ileri tarih eğitimi, araştırmacı adına duyduğu endişenin güçlü olmasına neden olmuş olabilir. Araştırmacıların, kayıt oluşturuculardan ve bir avuç tarihçi ile antikacıdan çok daha fazla artmış olduğu günümüzde, kullanılabilirlik, arşivci için önemli bir endişe kaynağı olmuştur. Schellenberg’in arşivin doğasına yönelik yaklaşımı, Jenkinson’un yaklaşımındaki öz ve kalıcılığı barındırmasa da, zaman zaman endişe verici bir hacme ulaşan çağdaş devlet kayıtlarıyla başa çıkmaya yönelik gerçekçi bir girişim olarak

12 Arşivin tanımı için bkz. Jenkinson, *A Manual of Archive Administration*, London 1922 ve 1965, s. 11; belgenin tanımı için bkz. *a.g.e.*, s. 6-7.

13 *A.g.e.*, p. 12.

14 *A.g.e.*, s. 15.

15 Taylor, *Arrangement and Description*, s. 11.

16 Schellenberg, *Modern Archives*, s. 13. Ayrıca arşivin tanımı için s. 16 ve kayıtların tanımı için s. 16.

17 *A.g.e.*, s. 14.

18 *A.g.e.*, s. 15.

19 Jenkinson, “Roots “ (1960), Ellis ve Walne, *Selected Writings*, s. 369.

20 Schellenberg, *Modern Archives*, s. 122-25.

görülmelidir. Schellenberg kullanılabilirliği, Jenkinson ise kayıtlara karşı sorumluluğu vurgulamasına rağmen ikisi de bir diğer faaliyetin önemini inkâr etmemişlerdir.

Provenans sorununa ve provenansın düzenleme ve tanımlama ile ilişkisine yönelik yaklaşımlarını dikkate alırken provenansın bileşenleri üzerine yani, *respect pour les fonds* (provenans ilkesi) ve *respect pour l'ordre primitif* (asli düzene saygı ilkesi) odaklanmak uygun olacaktır. Bu unsurların ilki, sahip olunanların oluşturucu veya kontrol edici kurumlara göre gruplandırılmasına işaret eder. Bu durum, her iki arşivci tarafından da kabul edilir ve savunulur. Jenkinson, *respect pour les fonds* kavramına “düzenlemenin temel kuralı” olarak değinirken, Schellenberg de, *respect pour les fonds* sıfatıyla adlandırdığı provenansın, “temel ve esnek olmayan, arşiv mesleğinde yüksek bir öneme sahip olan bir konuya ilişkin”²¹ bir terim olduğunu ileri sürer.

[Her iki arşivci de,] *respect pour les fonds*'un arşiv düzenlenmesi bağlamında gözlemlenmesini, sahip olunanları yönetilebilir birimlere ayırmanın bir gereği olarak kabul etmişlerdir. Öte yandan her ikisinin bu temel birim [fon] algısında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Jenkinson, bir “Arşiv Grubu”ndan *söz ederken*, bu grubu “organik bir bütün, kendi içinde tamam olan, normalde kendisine sunulabilecek herhangi bir işi bütün yönleriyle, ilave veya yabancı bir kontrol mekanizması olmaksızın bağımsız olarak yürütebilecek [çözümüne kavuşturabilecek] kapasitede olan, bir idarenin çalışması sonucu elde edilen arşiv” olarak tanımlamıştır²². Bu tanım, geçmiş zamanı öylece kullanan ve idari bağımsızlığı vurgulayan kapalı fon kavramını yansıtır. Yine bu tanım, Jenkinson'un Ortaçağ kayıtlarıyla ilişkisi bağlamında uyumludur ama Jenkinson ayrıca çağdaş arşivlerde benzer bir yaklaşımı önleyecek bir şey olup olmadığını da sorgulamıştır. Bu son noktada Jenkinson, gözlemlerini belki de yeterince ileri taşımamıştır. Taylor, “ikinci dünya savaşı sonrasında değişkenliği giderek artan işlevler ve bakanlıkların bu deneyimin ışığında pekâlâ oluşturmuş olabilecekleri ‘arşiv fonları’ hakkındaki kendi öğretileri üzerine bir

yük getirmiş olduğuna” dikkat çekmiştir²³.

Schellenberg ise temel düzenleme birimine [fon] değinirken “evrak fonu” ve “arşiv fonu” terimlerini eşanlamlı olarak kullanmıştır. “Fon”, örgütsel köklere dayanan ama aynı zamanda çağdaş devlet idarelerinin değişkenliğini de dikkate alan bir temele dayanıyordu. Buna göre Schellenberg, National Archives 'da “devlet hiyerarşisi içindeki çeşitli statü ve yetkilere sahip idari birimlerin kayıtları için evrak fonları oluşturulduğuna,” dikkat çekmiştir. İdari birimlerin... İngiltere'deki gibi bütüncül ya da bağımsız idari birimler olması gerekmez.” Ayrıca, çağdaş kayıtların hacmi konusundaki endişeler, “kaynaktan başka faktörlerin de evrak fonu oluşturmada dikkate alınabileceği,” anlamına geliyordu. Söz konusu bu diğer faktörler özellikle grupların büyüklüğü ve sayısı konusundaki endişeleri de kapsıyordu²⁴. Günümüzdeki arşiv dünyasında Schellenberg'in yorumları birçok bilgi havuzunda deneyimlenen gerçeklik üzerinde geçerliliğini korumaktadır.

Provenansın ikinci unsuru olan *respect pour l'ordre primitif* (asli düzene saygı ilkesi) ya da fon kapsamındaki arşivlerin düzenlenmesinde mevcut orijinal düzenin gözetilmesi konusunda, Jenkinson ve Schellenberg'in fikirleri arasındaki farklılık daha da belirgindir ve bu, arşivin doğasına yönelik tutumları ile doğrudan ilişkilendirilebilir. Jenkinson için arşivcinin kayıtlara karşı birincil görevi orijinal düzenin ne pahasına olursa olsun korunması anlamına gelmektedir. Yeniden düzenlemenin gerekli görüldüğü durumlarda, Jenkinson, “kâğıt üzerinde yeniden düzenlemeden fazlasını yapmayı reddetme taraftarıdır.” Bunun ötesinde yeniden düzenleme yapan tüm arşivciler, “çok ciddi bir sorumluluk almaktadır”²⁵. Schellenberg ise, bunun aksine, kendi arşiv tanımına uygun olarak orijinal düzeni “kullanım veya uygunluk esası” ile ilişkilendirmiştir. O, orijinal düzenin genellikle bu arzulanan sonucu vereceğini, vermediği durumlarda ise arşivcinin, “orijinal düzeni bozmaktan çekinmemesi gerektiğini,”²⁶ ifade eder. Bu karşıt görüşleri değerlendirirken Schellenberg'in esnekliği savunmasının, özellikle metinsel olmayan kayıtlar ile ilgili olarak uygulama temelinde savu-

21 Jenkinson, *Manual*, s. 102; Schellenberg, *The Management of Archives*, New York 1965, s. 104. Eserin Türkçe çevirisi için bkz. *Arşiv İdaresi*, çev. Neclâ İlemin, Ankara 1993 (Ç.n.).

22 Jenkinson, *Manual*, s. 101.

23 Taylor, *Arrangement and Description*, s. 10-11.

24 Schellenberg, *Modern Archives*, s. 182, 188.

25 Jenkinson, *Manual*, p. 114.

26 Schellenberg, *Management of Archives*, s. 105.

nulabilir tarafları olduğu görülüyor. Jenkinson'un kurala mutlak olarak uyulmasındaki ısrarı ise daha öncelikli kabul edilebilirdir. Asli düzenin açıkça kötü ya da gerçekten de anlaşılabilir olmadığı durumlar haricinde orijinal düzen dikkate alınmalıdır, çünkü bir kez kaybolduğunda bir daha asla yeniden kurulamaz. Yeniden düzenleme, Jenkinson tarafından da belirtildiği üzere, sadece kâğıt üzerinde yapılmalıdır.

Her ikisi de tanımlamanın düzenlemeyi yansıması gerektiğini hissediyordu ve gerekli olduğunu düşündükleri tanımlayıcı unsurlar da temel olarak aynıydı. Ayrıca ulusal düzeyde bir araştırma aracı siteminin örgütlenmesi ihtimaline de inanıyorlardı²⁷. Öte yandan, aralarındaki farklar, tanımlayıcı programların uygulanmasındaki güdülenmede yatıyordu. Jenkinson, araştırma araçlarının birincil amacının arşivcinin sahip olduğu materyaller üzerinde kontrol kazanmasını sağlamak olduğunu vurguladı. Bu araştırma araçları araştırmacı için ancak ikincil olarak erişilebilir hale gelecekti. Schellenberg ise, materyalin araştırmacının erişimine açılmadan önce araçların arşivci tarafından kontrol edilmesi gerektiği konusunda hemfikir, ama bu, ikincil faaliyeti vurgulamaktaydı: "Araştırma hizmeti verme faaliyetinin arşivci tarafından yerine getirilecek en önemli faaliyet olduğu şüphe götürmez. Arşivi daha çok çoğaltmak veya arşivden veya arşiv hakkında devlete ve kamuya bilgi vermek arşiv tedarik etmek anlamına gelir"²⁸. Schellenberg ayrıca düzenleme ve tanımlamayı yönlendiren ilkelerin aynı zamanda tarihi elyazmalarına²⁹ da uygulanabilir olduğunu ileri sürmüştür. Bu konu, tarihi elyazmalarının devlet kayıtlarından farklı olarak genellikle kütüphaneler veya köklü toplumlarda barındırıldığı Amerikan deneyimi ile daha yakından ilişkilidir. İngiliz kurumlarında ise kamu ve özel materyalleri barındırmak daha yaygındı ve bu nedenle Jenkinson yalnızca özel malzemelerin kendi arşiv tanımlayıcı unsurlarına uymayacağından endişe duydu.

İki temel arşiv prensibi ve bunların düzenleme ve tanımlama ile ilişkisi üzerine yapılan bu tartış-

mayı sonlandırırken, bir kez daha Jenkinson ve Schellenberg'in arasındaki temel farklılıkların, arşivin doğası konusunda olduğu gibi, daha ziyade vurguda olduğunu belirtmek gerekir. Her iki arşivci de provenans prensibini dikkate almış, ama bu dikkate alma derecesi çeşitlilik göstermiştir. Provenansa sıkı sıkıya bağlı olan Jenkinson düzenleme ve tanımlama faaliyetlerini "Arşivlerin Ahlaki Savunması (Moral Defence of Archives)" genel başlığı altında toplamıştır. Bununla kastettiği; arşivin, arşivcinin insani olan başarısızlıklarından korunmasıdır³⁰. Bu yaklaşım, Jenkinson'un arşivin kendi içinde var olduğu ve arşivcinin bu materyallerin kutsallığına, bozulmamış bütünlüğüne bağlı olduğu kavramı ile tutarlıdır. Bu [kritik] tutum bazı eleştirilenlere mantıksız gelebilir fakat Jenkinson'un, arşivcilere meslekleriyle ilgili zorlu, neredeyse misyonerliğe varan bir duygu verdiği de kesindir. Schellenberg de, arşivcinin kayıtlara bağlılığının onun başlıca görevi olduğunu kabul etmiştir; fakat, kayıtların hacmiyle meşguliyeti ve araştırma camiasına verdiği hizmet onu ilkeleri esnetmeye yöneltmiştir. Onun bu pratik yaklaşımı birçok arşivci için güven verici olmuş olabilir; fakat bu bakış açısının ilkelerle değil, ilkelerin sadece belirli bazı istisnaları ile ilgili olduğu da vurgulanmalıdır.

İki arşivci değerlendirme veya seçim konusunda da birbirlerine karşıt görüş belirtmiştir ve bir kez daha bu farklılıklar ikisinin genel olarak arşiv konusundaki görüşlerinde de kendini göstermektedir. Temel olarak Jenkinson tanım itibarıyla arşivlerin oluşturucunun kendi kullanımı için korunduğunu kabul ettiğinden, hangi kayıtların saklanması gerektiğine de yine oluşturucunun karar vermesi gerektiğini belirtmiştir. İdeal olarak tüm kayıtlar saklanmalı ve arşivci sadece pasif bir alıcı olmalıdır. Tanımlaması kullanıcı erişimini vurgulayan Schellenberg ise değerlendirme arenasına aktif olarak girmenin arşivcinin görevi olduğunu ifade etmiştir. Bu, aynı zamanda kayıtların hacmini azaltmanın da pratik bir yoludur.

Jenkinson, *Manual*'inde Ortaçağ kayıtlarının değerlendirme yoluyla imha edilmesi konusunu tartışmaya açmış ve elbette imha etmenin söz konusu olamayacağı sonucuna varmıştır. Arşivcinin değerlendirme sürecine dâhil olmasını onaylamadığından, çağdaş kayıtlar konusunda ise semptomun hastalığa dönüşmeden tedavi edilmesi gerektiğini

27 Jenkinson, *Manual*, s. 119; Schellenberg, "A Nationwide System of Controlling Historical Manuscripts in the United States", *American Archivist*, 28 (July 1965), s. 409-412.

28 Schellenberg, *Modern Archives*, s. 119.

29 * Elle veya daktiloyla yazılmış belge (bkz. *Arşivcilik Terimleri Sözlüğü*, çeviren ve genişleten Bekir Kemal Ataman, İstanbul 1995, s. 33 -ç.n.).

30 Jenkinson, *Manual*, s. 83-84.

savunmuştur: “Birikmenin [yığılmanın] baştan itibaren oluşmasını önlemeye çalışmak; belgelerin arşive ve arşivcinin gözetimine gelmesinden önce konuyla ilgilenmek”³¹. Her bir idari birim için, “tüm resmi belgelerin her bir dağıtım ve işlem aşamasını” kontrol edecek merkezi bir kayıt kalemi öngörmüş³² ve böylelikle, en azından bir yönüyle imha planlamasının uygulanmasını amaçlamıştır. Jenkinson, arşiv tanımlamasını faaliyetin değerlendirilmesi ile ilişkilendirdiği için, doğal olarak kaydın oluşturucusuna yönelik birincil değerini vurgulamıştır. Kaydın araştırmacılara yönelik değeri üzerine ise, “Arşive devirlerinden önceki nihai inceleme, tarihi ilginin araya girebileceğinin dikkate alınacağı tek noktadır, bu nedenle de son derece dikkatle yaklaşılmalıdır; hatta çoğu durumda onu yok farz etmek daha iyi olacaktır”³³. Jenkinson, böylelikle arşivcinin değerlendirme (seçme / seçim) yapmaktaki rolünü bir kenara atmakla kalmaz, aynı zamanda bir tarihçi olarak arşivcinin taşıdığı potansiyeli de yok eder.

Jenkinson’un değerlendirme ile alakalı güçlü duruşunu anlamının en iyi yolu, değerlendirme konusunu arşivlerin tarafsızlığı konusundaki endişeleri ile ilişkilendirmektir. Jenkinson için kayıtların bütünlüğünün korunması her şeyin üzerindedir. Yine de bazı pratik istisnalar yapılmasına karşı değildir. Kariyerinin erken dönemlerinde Jenkinson, arşivsel malzeme koruyucularından bazılarının, özellikle de kütüphanecilerin değerlendirme kararları almaya zorlandığını fark etmiş ve onlara tavsiyede bulunma ihtiyacı hissetmiştir. O, değerlendirmenin tek tek belgeler yerine gruplar halinde incelenerek yapılmasını önermiş, kayıtların duygusal nedenlere göre değil, aktif olarak kullanıldıkları dönemdeki değerlerine göre korunmaları gerektiğini öne sürmüştü. Kararsızlık halinde ise, kaydın bir önceki koruyucusunun görüşlerine başvurulmalıydı³⁴. Kariyerinin ilerleyen dönemlerinde, 1950’lerin Grigg Raporu^{35*} üzerine yaptığı bir yorumda ise Jenkinson, “araştırmanın lehine bir değerlendirme müdahalesinin” kaçınılmaz

olduğunu belirtmiş fakat yine de arşivcinin “imha işlemiyle (pruning process)” ilgili çok sınırlı bir rolü olması gerektiği yönündeki ısrarını sürdürmüştür³⁶.

Karşı uçta ise, Schellenberg, arşivin değerlendirilmesi ile ilgilenmekte hiç tereddüt etmedi, National Archives’daki imha programlarının ilk kayıtlarının onun bölümünde hazırlanmış olması da bu bakımdan bir tesadüf değildir³⁷. Değerlendirmeyi, kayıtların hacmini azaltmak ve bilimin ihtiyaçlarına hizmet etmek için bir fırsat olarak görüyordu. Schellenberg, ayrıca kayıtların imhasıyla da ilgilenmişti, çünkü arşivsel işlevler, kayıtların güncel kullanımları sırasında bir şekilde işlem görmeleriyle belirlenmekteydi. Bunun içindir ki, *Modern Archives* adlı eserinde bütün bir bölümü belge yönetimine ayırmıştı.

Schellenberg’in *Modern Archives* adlı eseri ve National Archives için çıkardığı *Bulletin*’in sayılarında değerlendirme konusundaki duruşu haklı bir ün kazanmıştır. Bu yazılarında Schellenberg, kayıtların, kayıt memurunun ilgi alanına giren birincil değeri ile arşivci ve kayıt memurunun birlikte belirlemesi gereken ikincil değeri arasındaki farklılığı belirlemiştir. Yine de kayıt memuru “nihai sorumluluğun sahibi olmalı” ve “devlet kurumlarının imha edilmesini önerdiği tüm kayıtları gözden geçirmeye yetkili olmalıdır”³⁸. Schellenberg’in Jenkinson’dan ayrıldığı iki temel noktadan biri budur ve bu, zaten, Schellenberg’in arşiv tanımlaması göz önüne alındığında kolayca anlaşılabilir. Schellenberg, tartışmasını kayıtların ikincil değerine yoğunlaştırmıştır. İkincil değeri, biri kanıtlara dayanan diğeri de bilgiye dayanan olarak ikiye ayırmıştır. Oluşturucu kurumun örgütlenmesi ve işlevini belgelendirmekte kanıtsal değere sahip olan kayıtlar “devletin kendisi ve takipçileri için vazgeçilmezdir.” Arşivci, “herhangi bir amaç için kayıtların değerlerini ölçecek ise onların nasıl oluştuğunu bilmek zorundadır”³⁹. Kayıtların bilgiye dayalı (veya araştırma) değer[i] ise “belirli kişiler, durumlar, olaylar, koşullar, sorunlar, materyaller ve mülkler” hakkında kayıtlarda yer alan içerik ile ilgilidir. Bu tür kayıtlar arşiv kurumlarında saklanan “çağdaş kamu kayıtlarının

31 *A.g.e.*, s. 152.

32 *A.g.e.*, s. 171.

33 *A.g.e.*, s. 184.

34 Jenkinson, “The Choice of Records for Preservation: Some Practical Hints”, *Library Association Record*, 41 (November 1939), s. 543-544.

35 *Committee on Departmental Records, Report (London: HMSO, 1954), Cmd. 9163

36 Jenkinson, “Roots”, s. 378.

37 Smith, “T.R. Schellenberg”, s. 316.

38 Schellenberg, *Modern Archives*, s. 30 ve 32.

39 Schellenberg, *The Appraisal of Modern Public Records* (Bulletin No. 8 of the National Archives, 1956), s. 8.

büyük bölümünü” oluşturmaktadır⁴⁰. Bu da, onun, Jenkinson’dan ayrıldığı ikinci noktadır. Başka bir deyişle, Schellenberg’in Jenkinson’dan ayrıldığı ikinci nokta, arşivin oluşturucudan ziyade diğer bireyler tarafından kullanımını göz önüne alışıdır.

Schellenberg, kanıta ve bilgiye dayalı değerleri birbirini dışlayan değerler olarak düşünmediyse de bu değerlerden her birinin belirlenebileceği bir kriter listesi yaptı. Genel bir notta, “analiz, arşiv değerlendirmesinin özüdür,” diye ifade etti. Kayıtların kanıtlara dayalı değerini değerlendirirken, bu ifade, “arşivcinin belgeleri oluşturan kurumun bütün dokümantasyonunu hesaba katması gerektiği,” anlamına geliyordu. Bilgiye dayalı değer analizi ise, “arşivcinin bilginin ilişkin olduğu konu üzerine toplumun tüm belgelerini dikkate alması gerektiği,” anlamındaydı⁴¹. Ayrıca arşivci “dengeli ve sağduyulu” davranmalı, böylelikle “ne çok fazla, ne de çok az”ını saklamalıydı⁴². Bazı değerli kayıtların imha edilmiş olma olasılığını kabul etmekle birlikte Schellenberg, çeşitli arşivciler tarafından varılacak “farklı yargıların”, “daha yeterli sosyal bir dokümantasyon sağlayabileceğini” ileri sürmüştür⁴³. Neticede, kayıtların bir bölümüne uygulanacak “ayırt edici bir imha” eylemi “bilime bir hizmet niteliğindedir”⁴⁴.

Schellenberg’in söyleminin zayıf noktası belirsizliğidir. Teorisini uygulamaya dönüştürebileceğimiz somut kuralları bize vermez. Belki de bu, Schellenberg’in başarısızlığından çok, [konuya ilişkin] sorunun karmaşıklığının bir yansımasıdır; çünkü zayıflığına rağmen Schellenberg’in değerlendirme tekniği, özellikle de imha edilmesi gereken değil saklanması gereken materyallere yaptığı vurgu, dünyanın dört bir yanındaki arşivciler tarafından övgüyle karşılanmıştır.⁴⁵ Çağdaş kamu kayıtları ile uğraşmakta olan günümüz arşivcisinin, arşivcinin değerlendirme sürecine dâhil olması gerekliliğini yadsımasını hayal etmek zordur ve Schellenberg’in iyi düşünülmüş ve sunulmuş bilimsel incelemesi bu konudaki araştırmalar için standart çalışma olmayı sürdürmektedir.

Jenkinson ve Schellenberg’in arşivin doğası, düzenleme ve tanımlama ile değerlendirme üzerine [odaklanan] etkileyici fikirleri, arşivcilerin en iyi şekilde yetiştirilmesini sağlayacak eğitimin türü konusundaki görüşleriyle son bulur⁴⁶. Jenkinson, Londra University’de arşiv yönetimi dersleri verirken, Schellenberg de National Archives’da ders vermekteydi; ayrıca, Latin Amerika ve Avustralya’ya eğitim programları düzenlemekteydi. Jenkinson, elbette kayıtların kendisine hizmet etmek üzerine odaklanmış “on parmağında on marifet”⁴⁷ bir meslekten söz ediyordu. Arşivlerin fiziksel bakımını unutmadan teknik eğitimde ısrarcıydı. (*Manual*’inde de “Arşivlerin Fiziksel Savunması” tartışmasına 40 sayfa ayırmıştır.) Gelecekte uzmanlaşmanın artmasıyla hümanist arşivciler yerine daha bilimsel arşivciler görüleceğine inanıyordu⁴⁸. Bu düşünce, Jenkinson’un arşivcilerin tarihçi olmaması gerektiği şeklindeki meşhur ifadesi ile tutarlıdır ama Jenkinson’un bu fikri abartılmamalıdır. Jenkinson’un kendisinin de paleografya ve diplomatik çalışmaları nedeniyle tarihçilerle bir yakınlığı vardı. Ayrıca arşivci tarafından yapılacak idare tarihi çalışmasını “bir gereklilik değil seçim meselesi” olarak görüyordu. Arşivci “buna sadece bir temel olarak ihtiyaç duymakla kalmaz, zaman zaman kendi çalışmalarının amaçları için de aktif olarak kullanılmalıdır; bu söylediklerimin de belirli bir geçerlilik tarihi olacağını sanmıyorum”⁴⁹. Jenkinson, aslında tarihçiler konusunda ifade ettiği kadar toleranssız değildi. Sadece iki mesleğin rollerini ve faaliyetlerini birbirinden ayırmak istiyordu.

Schellenberg’in bir arşivcilik öğretimi müfredatı için [ortaya koyduğu] önerileri arşiv metodolojisinin ilke ve tekniklerini, teknik eğitim ile belge yönetimi ve kütüphanecilik konularında tamamlayıcı bir öğretimi kapsıyordu. Schellenberg’in kütüphanecilik konusundaki tutumunun detaylarına girmek önemlidir; çünkü Schellenberg, kütüphanecilik

40 *A.g.e.*, s. 22.

41 *A.g.e.*, s. 45.

42 *A.g.e.*, s. 44.

43 Schellenberg, *Modern Archives*, s. 149.

44 Schellenberg, *Appraisal*, s. 46.

45 James B. Rhoads, “An Archivist of Intellect and Industry”, in “In Memoriam”, *The American Archivist* 33 (April 1970), s. 194.

46 Arşivcilik eğitimi ve mesleğin konumu sorunları yakın dönemde George Bolotenko tarafından ele alınmıştır, “Archivists and Historians: Keepers of the Well”, *Archivaria*, 16 (Summer 1983), s. 5-25; Tom Nesmith, “Archives from the Bottom Up: Social History and Archival Scholarship”, *Archivaria*, 14 (Summer 1982), s. 5-26.

47 Jenkinson, “The English Archivist”, s. 253.

48 Jenkinson, “Roots”, s. 379.

49 *A.g.e.*, s. 373.

okullarının arşivcilerin eğitilmesi için doğal yerler olduğuna inanıyordu. Bu tür okullar yöntembilimi ile ilgilenilen ve asıl dikkatin metodolojik öğretime odaklanmasının muhtemel olduğu yerlerdi⁵⁰. Ayrıca kütüphanecilerin “kamuya yönelik hizmet tutumuna” hayranlık duyuyor, kütüphanecilerin “gözetimlerdeki materyalleri esirgmeden paylaşma davranışını” benimsediklerini söylüyordu. Onlar [yani kütüphaneciler], “Sahip oldukları içerik konusunda mülkiyeti değil, kullanımı vurguluyorlardı”⁵¹. Schellenberg kütüphaneciliğe duyduğu hayranlığın yanında yeterlilik de arıyordu: “Bu korkusunu “Kütüphaneciler yöntem ile öyle meşgul olacaklar ki, arşivsel çalışmalarının bilimsel yönlerini gözden kaybedecekler. Belirli bir iş kolu, düşünsel konulardan uzaklaşıp fiziksel işlerin manipülasyonu ne kadar ilgilenirse, işleri yapma metodlarını kesin çizgilerle takip etmek de o kadar mümkün olur... Arşiv çalışmaları kesin kurullarla yürütülemez.” şeklinde ifade etmekte idi⁵². Son olarak, Schellenberg “bir arşivcinin alabileceği en temel eğitimin ayrıntılı bir tarih eğitimi” olduğuna inanmaktaydı⁵³. Kütüphanecilikle kurula-
cak herhangi bir yakınlık ancak ikincil olacaktır.

Bu nedenle ne Jenkinson’un ne de Schellenberg’in arşivcinin eğitimi konusundaki duruşu tek taraflı değildi. İkisi de arşivcilerin diğer disiplinlerden bir şeyler öğrenebileceğini kabul ediyordu, fakat her şeyden önemlisi, ikisi de arşivin kendi başına bir mesleği temsil ettiğine inanıyorlardı. Jenkinson, “ayrı bir konu olarak Arşiv” çalışmasının kurulmasının gerekliliğini vurgularken, Schellenberg de “iyi tanımlanmış” teknik ve ilkeler eşliğinde “arşivcilerin kendi mesleklerini yaratacağı” günün geleceğini öngörüyordu⁵⁴. Belki de, arşivcilik öğretimi alanında alınacak nihai yön, meslekteki bireylerden ziyade çağdaş kayıtların doğası, hacmi ve eğitilmiş çalışanlar yetiştirecek kurumlara duyulan ihtiyaç tarafından belirlenecektir.

Bu analizin teması uluslararası üne kavuşmuş iki arşivcinin fikirlerinin tutarlılığı ve sürekliliği-

nin bir izdüşümü olmuştur. Jenkinson, kariyerine arşivlerin türlerinin ve hacimlerinin nispeten daha istikrarlı olduğu bir zamanda başlamış, bunun sonucunda da her şeyi kapsayan idealler geliştirmiştir. Muhtemelen Jenkinson tarafından kullanılan ifadelerin bazılarının istisnaları bulunmaktadır; fakat ideallerin gerçeğe uygulanmasının asla zorluk çekmeden gerçekleşmediğinin de fark edilmesi gereklidir. Uygulamada, arşivci mevcut duruma tepki göstermelidir; Jenkinson da, her türlü durumun üstesinden gelebilecek bir dizi temel prensip sağlama girişiminde bulunmuştur. Roger H. Ellis’in belirttiği gibi, “*Manual*’da yer alan ilke ifadeleri geçerli kalmıştır ve Jenkinson’un arşiv tanımlaması, muhafaza kavramı ve arşivcinin görevleri üzerine yaptığı açıklamalar İngilizce konuşulan ülkelerde arşivin temel prensipleri olmaya devam etmiştir”⁵⁵.

Schellenberg, arşivcilik mesleğine, kayıt hacimlerinde artışın yeni ve önemli bir sorun yarattığı bir zamanda başlamıştır. Arşiv teorisi ve ilkelerinin önemini kabul etmekle birlikte Schellenberg, çoğunlukla somut problemlerin analizini çabuklaştırmayı tercih etmiştir. Buna göre, yazıları, çağdaş kayıtları ve bu kayıtların araştırma için potansiyel kullanımını da kapsayan arşiv tanımlamasının yeniden değerlendirilmesiyle birlikte pratik bir esneklik de gösterir. Belki de Schellenberg’in en önemli ve kalıcı katkısı değerlendirme üzerine olan söylemidir. Öte yandan, özel koleksiyonların kamu kayıtlarıyla aynı şekilde işlenebileceği yönündeki ısrarı ve arşivciler ile kütüphaneciler arasında işbirliği için yaptığı çağrı da unutulmamalıdır. Bütün arşivciler, Schellenberg’in çağdaş kayıt yığınlarının yarattığı problem ile yüzleşmedeki istekliliğini ve bunu yapmaktaki başarısını takdir etmeli ve bu davranışına hayranlık duymalıdır.

İki arşivci arasındaki farklılıkların çoğunlukla ilkelerden çok vurgular üzerinde olduğunu da unutmamak gerekir. Fikirlerindeki kutuplaşmalar, her ikisinin de elde ettiği olumlu kazanımları gölgeleyebileceğinden, uçlara taşınmamalıdır. Jenkinson, arşivcinin birincil görevinin arşivin kendi[siyle ilgilenmek] olduğunu, araştırmacıların ancak ikincil olacağını söylerken aynı zamanda arşivcinin *raison d’etre* (varoluş nedeni) olarak araştırmacıları [student] eklemiştir. Schellenberg ise, araştırma ihti-

50 Schellenberg, “Archival Training in Library Schools”, *American Archivist*, 31 (April 1968), s. 164.

51 *A.g.e.*, s. 164-65.

52 *A.g.e.*, s. 162-63.

53 *A.g.e.*, s. 158.

54 Jenkinson, *Manual*, s. 123-24; Schellenberg, “The Future of the Archival Profession”, *American Archivist*, 22 (January 1959), s. 58.

55 Roger H. Ellis, “Introduction to the Re-issue of the Second Edition“ of Jenkinson’s *Manual*, 1965, s. xi.

yaçları üzerine odaklanmış, ayrıca değerlendirme konusunda da arşivcinin “ilk zorunluluğunun devletin ihtiyaçlarını karşılayacak bilgileri içeren kayıtları koruması” olduğunu ifade etmiştir⁵⁶. Jenkinson, arşivcinin amacının, “önyargısız olarak ve olası sonuçlarını düşünmeksizin bilgiye erişmeyi isteyen herkese sağlaması” olduğunu söylerken, Schellenberg de, arşivciyi “doğrunun bekçileri”⁵⁷ olarak adlandırmıştır. O halde, [tartışmayı] temel bir mutabakat ile sonuçlandırmak rahatlatıcı görünüyor. Elbette dünyanın İngilizce konuşulan bölümündeki arşiv teorisi ve uygulamaları Sir Hilary Jenkinson ve Theodore R. Schellenberg ile başlayıp bitmemektedir; ama her ikisinin de bu mesleğin olgunlaşmasına büyük katkıları olmuştur. İkisinin de fikirleri, başka bir sebebi olmasa bile, sadece bu sebeple tekrar tekrar gözden geçirilmeyi hak etmektedir.

Kaynakça

Arşivcilik Terimleri Sözlüğü, çeviren ve genişleten Bekir Kemal Ataman, İstanbul 1995.

Bolotenko, George. “Archivists and Historians: Keepers of the Well”, *Archivaria*, 16 (Summer 1983), 5-25.

Committee on Departmental Records, Report (London: HMSO, 1954), Cmd. 9163.

Davies, James Conway. *Studies Presented to Sir Hilary Jenkinson*, Oxford 1957.

Ellis, Roger H. “Introduction to the Re-issue of the Second Edition“ of Jenkinson’s *Manual*, 1965, xi.

Feith, Johann Adriaan, FRUÏN, Robert ve MUL-
LER, Samuel. *Handleiding voor het ordenen en beschrijven van archiven*, Groningen 1898.

Geller, Lawrence D. “Joseph Cuvelier. Belgian Archival Education, and the First International Congress of Archivists, Brussels, 1910”, *Archivaria*, 16 (Summer 1983), 26-34.

Jenkinson, Hilary. *A Manual of Archive Administration*, London 1922.

_____. “Roots” *Journal of the Society of Archivist* (1960-1964), 131-138

56 Jenkinson, “The English Archivist”, s. 255; Schellenberg, *Appraisal*, s. 25.

57 Jenkinson, “The English Archivist”, s. 258; Schellenberg, *Modern Archives*, s. 236.

_____. “The Choice of Records for Preservation: Some Practical Hints”, *Library Association Record*, 41 (November 1939), 543-544.

_____. “The English Archivist: A New Profession”, (1947), ed. Roger H. Ellis ve Peter Walne. *Selected Writings of Sir Hilary Jenkinson*, Gloucester 1980, 236-259.

[Johnson, H.] “Memoir of Sir Hilary Jenkinson”, *Studies Presented to Sir Hilary Jenkinson*, ed. J. Conway Davies, London 1957, xiii-xxx.

Jones, H.G. *The Records of a Nation*, New York 1969.

Mccoy, Donald R. *The National Archives*, Chapel Hill 1978.

Nesmith, Tom. “Archives from the Bottom Up: Social History and Archival Scholarship”, *Archivaria*, 14 (Summer 1982), 5-26.

Rhoads, James B. “An Archivist of Intellect and Industry”, in “In Memoriam”, *The American Archivist* 33 (April 1970).

Schellenberg, Theodore R. “A Nationwide System of Controlling Historical Manuscripts in the United States”, *American Archivist*, 28 (July 1965), 409-412.

_____. “Archival Training in Library Schools”, *American Archivist*, 31 (April 1968).

_____. *Modern Archives: Principles and Techniques*, Chicago 1956 ve 1975.

_____. *The Appraisal of Modern Public Records* (Bulletin No. 8 of the National Archives, 1956).

_____. “The Future of the Archival Profession”, *American Archivist*, 22 (January 1959).

_____. *The Management of Archives*, New York 1965.

Smith, Jane F. “T.R. Schellenberg: Americanizer and Popularizer”, *American Archivist*, 44 (Fall 1981).

_____. “T.R. Schellenberg and in the Multi-Authored “In Memoriam: T.R. Schellenberg, 1903-1970”, *American Archivist*, 33 (April 1970), 190-202.

Stapleton, Richard. “Jenkinson and Schellenberg: A Comparison”, *Archivaria*, 17 (1983/1984), 75-85.

Taylor, Hugh A. *The Arrangement and Description of Archival Materials*, Munchen 1980.